

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ МЕНТАЛІТЕТ (В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ)

Актуальність вивчення питання про існування правового менталітету набуває особливого значення в умовах військового стану в Україні. На сьогоднішній день українське суспільство зіштовхнулося з важкими моральними, правовими та політичними випробуваннями, які зумовлюються військовою агресією по відношенню до нього. Таким чином, широкомасштабність військового зовнішнього вторгнення покликана зашкодити існуванню його демократичних прав та свобод. Вже протягом року український народ демонструє силу своєї незламності, стійкості та мужності, яка вражає без перебільшення увесь світ. У якості своєї зброї використовуючи не лише військову техніку, але й силу пануючої правосвідомості та правового менталітету. Тому що, саме правовий менталітет покликаний відображати у сучасному житті правову сферу моральності та духовності соціуму. Важливе значення для якого представляє його наповненість різними правовими цінностями, принципами права, загалом взаємозв'язком з правовою культурою суспільства.

Так, М.Є. Черкес висловлює думку, що правовий менталітет необхідно розглядати як невід'ємну складову правової свідомості, яка полягає у ставленні групи осіб або індивідуума до об'єктів державно-правової дійсності, а також характеризується стійкістю, стабільністю та спричинена історичними передумовами [1, с. 95]. У свою чергу А.М. Шульга вважає, що правовий менталітет являє собою усталену і типову основу змісту правосвідомості, яка визначає цілісне сприйняття (неусвідомлене, усвідомлене, негативне, позитивне) людьми явищ правової дійсності, особливості їх правового світогляду, правового мислення. Внутрішнім чинником юридично значущої поведінки є правовий менталітет [2, с. 145]. Схожу думку висловлює О.В. Волошенко називаючи глибинним елементом правосвідомості саме правовий менталітет, який фактично повторює її структуру, створюючи своєрідний каркас, що об'єднує психологічні, ідеологічні та поведінкові елементи суспільної правосвідомості, надає їм рис соціально-юридичної своєрідності та сталості [3, с. 46]. Беручи до уваги різні наукові підходи до визначення правового менталітету можна побачити, що більшість вчених визначають його перш за все, як невід'ємний елемент, першооснову змісту

правосвідомості, який охоплює різні соціальні сфери суспільного життя та у подальшому впливає на особливості їх формування і функціонування.

До основних ознак правового менталітету звичайно відносять: бінарність (поєднання природно-біологічних і соціальних початків, сукупність усвідомлених і неусвідомлених правових уявлень, стереотипів, ціннісно-правових орієнтацій, установок, включає в себе як позитивні, так і негативні прояви); історично утворювану культурологічну своєрідність; консервативний стійкий і статистичний характер, типовість уявлень, оцінювання, реагування; колективний характер; ціннісно-нормативну природу [4, с. 62]. Перелік характерних для правового менталітету ознак демонструє його всебічний характер, який охоплюється різними напрями прояву в залежності від сфери існування. Правовий менталітет приймає участь у різних соціальних процесах та впливає на характер їх реалізації. Структуру правового менталітету, як зазначає С.М. Скуріхін наповнюють його базові компоненти, а саме: установки та орієнтації, правові уявлення, почуття та емоції, стереотипи, що їх закріплюють; норми та ідеали, правові цінності; зразки правової поведінки, колективну правову пам'ять; стиль правового мислення, мову права; правокультурну ідентичність [4, с. 64]. Разом із структурою правового менталітету необхідно згадати про виділені в науковій літературі функції правового менталітету. Так, на думку В.С. Кобко-Одарій серед функцій правового менталітету можна виокремити: оборонну, праворегулювання, встановлення порядку, накопичення, прогностичну, оціночну, наступності [5, с. 95-96]. Вказаний перелік структурних елементів та функцій допомагає здійснити об'єктивну теоретико-правову характеристику питання присвяченого вивченню правового менталітету.

Отже, підводячи підсумки можна зазначити, що правовий менталітет варто розглядати як невід'ємний елемент правової свідомості, який сприяє формуванню правової освіченості суспільства. Оскільки, саме він має особливе значення для забезпечення демократичного розвитку правової держави. В сучасних умовах військового стану, на теренах України особливу увагу слід приділяти рівню розвитку правового менталітету, який впливає не тільки на поведінку суспільства сьогодні, але й у майбутньому торкатиметься питань пов'язаних з військово-патріотичним вихованням молоді. Пріоритетними напрями для українського народу незважаючи на всі перепони мають залишатись правові цінності пов'язані з дотриманням прав та свобод людини і громадянина, забезпечення панування принципів рівності, справедливості та верховенства права.

Література

1. Черкес М.Є. Правовий менталітет як складова правосвідомості і особливості становлення та розвитку в Україні. *Право та інновації*. 2018. № 3(23). С. 92-97.
2. Шульга А.М. Правовий менталітет як складова правосвідомості та об'єкт пізнання. *Форум права*. 2018. № 4. С. 141-148. URL: <https://forumprava.pp.ua/files/141-148-2018-4-Shulha-14-.pdf>
3. Волошенюк О.В. Правовий менталітет як складова суспільної правосвідомості. *Форум права*. 2015. № 1. С. 42-47. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/614/pravoviy_mentalitet_yak_skladova_s_uspil_noyi_pravosvidomosti.pdf?sequence=2&isAllowed=y
4. Скуріхін С.М. Правовий менталітет: структура та види. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 61-64. URL: http://www.lsej.org.ua/3_2020/14.pdf
5. Кобко-Одарій В.С. Функції правового менталітету. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 черв. 2022 р.)*. Одеса, 2022. Т. 1. С. 93.

УДК 340.342.7(043.2)

Олещенко А.Є., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна
Олещенко В.Ю., к.держ.упр.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ІНФОРМАЦІЙНУ БЕЗПЕКУ

Відповідно до Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні, інформаційна безпека розуміється як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства й держави, за якого запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, котра використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання й порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації [2, стаття 12]. І якщо десять років тому питання інформаційної безпеки мало здебільшого потребу у теоретичному дослідженні, то сьогодні, у часи активного розвитку інформаційного суспільства і інформаційного простору, це питання постає у потребі практичної реалізації.